

Du sublime au ridicule, il n'y a qu'un pas: Van het verhevene naar het belachelijke, is het slechts één enkele schrede. Dergelijke redeneringen mogen voor devote aanhangers der leer wonderen van wijsheid zijn, ze hebben eigenlijk geen inhoud. Rosenberg kan voor zijn levensbeschouwing het historisch fundament niet missen.

Wanneer dat fundament wordt aangetast, wankelt het gehele gebouw. Met een paar voorbeelden willen we trachten duidelijk te maken, hoe zin-loos die minachting voor het historisch bewijs bij Rosenberg is, die zich toch gaarne uitkeert voor een succesvol bestudeerder der historie, die hoog opgeeft van het geweldige resultaat, dat hij met zijn methode bereikt.

Het is aan de lezers waarschijnlijk wel bekend, dat Rosenberg groote eerbied heeft voor den Duitschen mysticus uit de 13de eeuw, Meister Eckehart: „In hem kwam de Noordsche ziel voor de eerste maal geheel tot bewustzijn van zichzelf, in zijn persoonlijkheid liggen al onze latere grootten”. De pantheistische mystiek van Eckehart is voor hem van onschatbare waarde. De voornaamste belijdenis van het Arische ras, de belijdenis van de gelijkwaardigheid van God en de ziel vinden we, volgens Rosenberg, in verheven vorm reeds bij den grooten Duitschen Meester. Het belangrijkste dogma van het Deutsche geloof, dat van de vrije, adellijke, schoone ziel, die aan niemand, zelfs niet aan God, is gebonden, maar alleen — en dan ook geheel — afhankelijk is van haar eigen bloed en haar eigen ras, zou Eckehart reeds hebben beleefd. Diens belijdenis „Wanneer ik niet was, zou God ook niet zijn”, luidt voor onzen tijd: „De Godheid, dien wij vereeren, was er niet zonder onze ziel en ons bloed”.

De schrijvers van de Katholieke „Studiën” gaan nauwkeurig het beroep op Eckehart na. Van hen leeren we dat de „historische Eckehart” een nog niet opgehelderde figuur is, dat er veel strijd is over den juiststen tekst van zijn werken, en dat zijn gedachten zeer verschillend worden uitgelegd. Eckehart is een echt kind van zijn tijd, hij hoort thuis in de typische sfeer der middel-eeuwen en heeft van veel denkers — Arische en niet-Arische — den invloed ondergaan. „Wie hem van die wereld losmaakt, wie hem tot een onderwerp maakt van de tegenwoordige strijdvrage, heeft zeker niet den helderen en onbevleelden blik, die noodig is om zich rustig te verdiepen in de fijnheden en het leere filigrainwerk van zijn speculatieve gedachten”.

Rosenberg projecteert zijn ideeën over ras en religie terug op de historische gestalte van den „Meester”, omhult en doordringt diens leer aldus met een complex van beschouwingen, die bij Eckehart niet passen. Voor ons is het „Eckehart-probleem” natuurlijk niet het voornaamste, voor ons is niet de hoofdvraag „in hoeverre de historische Eckehart een tegenstelling vormt met den Eckehart van de „Mythus”, maar wel: in welke verhouding de mystiek zelf, met inbegrip van de variatie van Eckehart, staat tot het Woord van de Bijbelsche evangelische waarheid; het probleem is „Mystiek-Mythe” aan de eene zijde en het Woord van God aan de andere zijde.²⁾ Voor de bestrijding van het werk van Rosenberg is het aangeronde probleem echter wel van belang. Wanneer Eckehart aan Rosenberg ontvalt, mist hij een sterken historischen steun, is er een bres gekomen in de fundamente. Wij zoeken dus met belangstelling naar de verdediging van zijn interpretatie van Eckehart.

Wat we lezen stelt in hooge mate teleur: „Men vindt dat eenige fouten bij de vertaling zijn gemaakt? Maar de juiste vertaling zegt precies hetzelfde.... Voor mij is het wezenlijke de Waarde-leer. Hieruit blijkt het karakter, het geheel eenige Deutsche karakter. En dat kon niet worden aangetast, dat heeft voor honderdduizenden als een bevrijdende daad gewerkt, die den Meester Eckehart voortaan weer midden in het Deutsche volk heeft geplaatst”. Deze zinnen, met nog enkele van dezelfde waarde, zijn de eenige, die Rosenberg aan de kritiek op zijn interpretatie wijdt.

Het gaat hier om zeer ernstige dingen.

Rosenberg zegt van Peter Waldus, den „leider” van de Waldenzen, dat hij „een trouw Bijbel-geloovige was en dat DUS zijn persoonlijkheid verzwakt was”. Van Eckehart wordt in de „Mythus” triomfantelijk verteld, „dat hij zich geen enkele maal op kerkelijke leerstellingen, zelfs niet een keer op den Bijbel beroept, zooals later Luther”. Wanneer hem dan duidelijk wordt gemaakt, dat deze bewering eenvoudig onzin is, dat Eckehart b.v. veel over het Johannes-evangelie heeft geschreven, weet Rosenberg slechts te antwoorden: „Wanneer we bewijzen, dat Eckehart over metafysische dingen dikwijls precies zoo gesproken heeft als de Kerk, dan beteekent dat ullen naar Athene dragen”. Van de hoofdstelling, dat Eckehart de incarnatie is van den Duitschen geest, de heilige hoeder van de vrije adellijke Deutsche ziel, die dus vanzelf de Kerk en den Bijbel negeert, blijft niets over. Het eenigste antwoord dat we nu hooren is „Wezenlijk was voor mij alleen de Waarde-leer”, waarde heeft voor mij de Eckehart, zooals ik dien schouw, zooals ik dien mij, ver-

beeld. Er behoort toch wel buitengewoon veel vrijmoedigheid toe, om die fantasie, dat zelf-geschapen beeld, met een waarde-leer in verband te brengen.

Niet beter is het gesteld met de beschouwingen over Paulus. Er behoort eenige zelfoverwinning toe om hierover te schrijven: „Dat door de voornaamste fout van de „Mythus” — zegt Dr Küneth — „door de ontkenning van de mogelijkheid van elke Godsopenbaring, de toegang tot het begripen van Paulus volledig is versperd, spreekt vanzelf. Maar het blijft onbegrijpelijk, hoe het mogelijk is, dat dingen beweerd worden, die de bestaande feiten in het gezicht slaan. Dat Rosenberg een, tot in de diepte doordringende, kennis van Paulus niet kan verkrijgen, verwondert ons niet. Maar de karikatuur van Paulus, die hij het Deutsche volk aanbiedt, wekt toch wel de meest sterke bevreemding. Wil hij soms verzwijgen, dat deze aanval gericht is op het hart van de Evangelische Kerk?”

Paulus is bij Rosenberg de materialistische rabbijn, de fanatieke jood, de bewerker van alle internationale chaotische ontbinding der volkeren, de prediker van de internationale wereldrevolutie met behulp van de gedeclasseerden van alle staten en volkeren, de vervalscher van de groote gestalte van Christus. Hij is de man van den rassenaos, veroorzaakt door een wilde nivelleering van alle ras-verschillen en nationale instellingen, hij is de vertegenwoordiger van het principe van de handhaving van alle minderwaardigen, zijn wereldbeschouwing draagt een dekadent karakter³⁾. Welk een gloeiende haat tegen den van God gezonden Apostel! Het is niet toevallig, dat Rosenberg zich zoo tegen Paulus keert: „de gestalte van Paulus bedreigt de wereldbeschouwing van de „Mythus” en beleeft Rosenberg met een ijzeren omklemming. De strijd gaat op leven en dood. Gelukt het hem niet om de positie van Paulus te schokken, dan is zijn eigen positie verloren. Wanneer zijn wereldbeschouwing, zijn principia van ras en bloed, niet in staat zijn om Paulus te verklaren, dan spreekt hij daarmee het bankroet van de zijne uit”.

We zouden dus weer verwachten, dat Rosenberg zich geducht verdedigt tegen de kritiek op zijn oordeel over Paulus, tegen het verwijt dat hij de gestalte van Paulus grof heeft verminkt. Niets daarvan! Als aan Rosenberg duidelijk wordt gemaakt, dat hij van Paulus niets heeft begrepen, antwoordt hij slechts: „De houding tegenover Paulus is heden(!) geen vraag meer van tekstkritiek (bedoeld is exegese), maar een kwestie van karakter.... De toekomst zal leeren hoe het Deutsche volk over Eckehart en Paulus denkt”.

Ook een ander fundamenteel gedeelte van de „Mythus” is hevig aangevallen. Met groote zekerheid betoogt Rosenberg, dat de „Joodsche religie” geheel aan de Perzische is ontleend. Het „Joodsche Godsbegrip” zou een vervalsching zijn van het Perzische. In de ballingschap zouden de Joden het eerst gehoord hebben van een „God, die de wereld regeert”.

Het antwoord op de breedvoerige kritiek, die op die beweringen volgde, wordt weer met slechts enkele zinnen afgedaan: „Voor ieder mensch, die iets(!) van godsdienstgeschiedenis weet, is het duidelijk(!), dat het monotheïsme van Perzischen oorsprong is, dat de Joden.... toen zij bij de Perzen in gevangenschap waren, hier het eerst van een kosmisch Godsbegrip hoorden”. Het antwoord is niets anders dan een herhaling van de hevig aangevochten stellingen, waarvan in den breede de onhoudbaarheid was aangetoond.

Overal waar de fundamente van de leer van Rosenberg worden aangetast, blijft hij het antwoord volkomen schuldig. Veel ruimte heeft hij noodig om de onwaarachtige bedoelingen van zijn kritici aan te toonen; hij scheldt hen voor oneerlijke, laffe mensen, die langs een omweg de oude politiek weer willen invoeren, hij doet zijn uiterste best om hun karakters bij het Deutsche volk verdacht te maken. Op afzonderlijke vraagstukken, zooals van den Paus, de heksenvervolgingen, de inquisitie, de godsdienstoorlogen en andere gaat hij in, maar over de hoofdvragen zegt hij practisch niets. Rosenberg mist het vermogen om zijn wereldbeschouwing tegenover principiële kritiek te verdedigen en tracht dat gebrek te verborgen door een reeks woedende uitvalen tegen de vermetelen, die het wagen om de mislukking van zijn „historische methode” aan te toonen. Wat hij aan beleedigingen en godslasterlijke taal durft neer te schrijven, grenst aan het ongelooflijke. Geen wonder dat er veel verzet is tegen het verweerschrift, dat zulke taal bevat. De verschijning daarvan is een belangrijke gebeurtenis in den strijd tegen de belijders van Christus. Die strijd zal met niets onziende felheid worden voortgezet.

A.

B. I. B.

1) Spatiëring van ons.

2) Zie „Dr Küneth”, pg. 82 e.v.

Voor den inhoud van de „Mythus”, mogen we wel verwijzen naar het boekje van Dr P. Prins: „Hitler-Regim en Religie”.

VAKWETENSCHAP, EN PRAKTIJK

Enkele wegen, waarlangs therapeutische resultaten verkregen zijn.

I.

De geneeskunde heeft dit gemeen met de theologie, dat zij rijklijk geniet de belangstelling van het geachte publiek.

Nu is belangstelling op zichzelf niet kwaad, integendeel, deze belangstelling kan een zeer stimulerend invloed uitoefenen op diverse onderzoekers, in het bijzonder, wanneer zij omgezet wordt in daden, als b.v. het verleen van financiële steun, om belangrijke onderzoekingen, die zeer kostbaar zijn, mogelijk te maken. Zelfs kan de afwezigheid van belangstelling een aanklacht zijn tegen de wijze, waarop een bepaald vak beoefend wordt.

Maar die belangstelling kan ook een gevaarlijke zijde krijgen, wanneer zij leidt tot het „zoo eens wat neuzen” op een of ander gebied; dan kan zoo gauw de meening post vatten, dat men na het lezen van een paar brochures er nu ook inderdaad reeds heel wat van af weet; ja, dat men zich dan reeds zoover gevorderd waant, dat men gerust eens een „behoorlijk” debat met vakmensen aan zou kunnen. Dikwijls komt er dan spoedig eenige critiek los; die eigen meening wijkt natuurlijk wat af van de officiële leer; want die eigen meening is wat meer „practisch” en gaat zich dan stellen tegenover de slechts „theoretische” kennis der vakmensen: het beruchte schema: practijk tegenover theorie! Of ook wel: de levende werkelijkheid tegenover het starre dogma; of ook: „practische wijsheid” tegenover „slechts verstandelijk weten”.

Veel hoort men met dit schema werken, wanneer men zoo nu en dan eens het genoegen mag smaken een gesprek te voeren over een of andere richting der niet-officiële geneeskunde. En daarvoor heeft men in onze kringen nog wel eens gelegenheid. Ik zou haast, met een variatie op een zeker gezegde willen poneeren: „Inofficiële geneeskunde en Calvinisme beminnen elkaar”. Ik zal me op het oogenblik niet verdiepen in de oorzaken, die daaraan ten grondslag liggen; ik constateer hier slechts het feit, dat men in onze kringen over het algemeen vrij welwillend staat tegenover de inofficiële geneeskunde, en een aanval daarop meestal poogt af te slaan met het bovengenoemd schema van „practijk contra theorie”.

Terwijl meestal ook nog geconstateerd wordt, dat er in den Bijbel gesproken wordt over het „geven van de gave der gezondmaking” aan sommigen. Het komt dan meestal hierop neer, dat die „gave” blijkbaar alleen maar neerdaalt op de „artikel-achters” onder de geneeskundigen en zelden of nooit op de „fabriekmatigen” onder hen!

Nu moeten we natuurlijk waken tegen een dogmatisme in de geneeskunde; waaronder ik dan versta, dat men een vooropgezette meening niet meer zou laten corrigeren door de feiten. De meening, die we ons vormen, moet altijd zooveel mogelijk in overeenstemming zijn met alle, tot nog toe bekende feiten; de theorie en de praktische ervaring moeten elkaar zooveel mogelijk dekken; en zoodra er een feit bekend wordt, dat schijnbaar strijdig is met onze gevormde theorie, hebben we na te gaan, of hier wel een werkelijke tegenstrijdigheid is, en indien ja, dan hebben we onze meening te herzien of althans de mogelijkheid van een andere oplossing open te houden. Waakzaamheid tegen het verstarren van onze meening is dus ten allen tijde geboden!

Nu geloof ik, dat deze waakzaamheid veel grooter is, dan het „lichtgeloovige publiek” veelal geneigd is te gelooven. Ik hoop dit aan diverse voorbeelden uit vroeger en later tijd duidelijk te maken.

Hoe vaak toch bemerkt men niet, dat het publiek heimelijk denkt (en soms ook wel zegt): „Nu ja, de dokters willen die kwakzalversmiddelen niet gebruiken, omdat ze van kwakzalvers afkomstig zijn”. Dit sluit dus de gedachte in, dat de officiële geneeskunde dus middelen en methoden, die blijkbaar deugdelijk zijn, zou weren, alleen omdat ze langs inofficiële weg verkregen zijn! Niets is minder waar dan dat! Ik meen de stelling te mogen poneeren, dat de officiële geneeskunde zich zelfs veel meer inlaat met dergelijke middelen en deze „broeders” in het vak veel verder op hun inofficiële wegen volgt, dan deze geheime zelfjes en kruidenmengsels etc., en broeders veelal verdienen. Zéér vele van deze middelen toch worden elk jaar onderzocht op hun juiste samenstelling, kwalitatief en kwantitatief en de gevonden uitkomsten worden geregeld gepubliceerd in de „Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor pharmacotherapeutisch onderzoek”. In de Inhoudsopgave b.v. van de No's 21—25 kom ik de volgende middelen tegen, waarvan de samenstelling gepubliceerd wordt; (ik noem er slechts enkele); ik tel er in die lijst zoo vluchtig 418! Akker-cachets, kruiden tegen arteriosclerose, krui-

den van c
poeders b
horster b
Bijsterve
poeder v
„worm” v
galsteener
kankermi
pellets v
komstig
Hove's Vi
netiseur
zalf, maag
van Ombe
der oogen
Indische
ziekte, pe
van de H
Dergelijk
zalvers-o
aan in he
bestrijding
paar onde
„Mededee
om aan li
gebreid e
eer bewij
„gave der

„Mid
S. O. F. B
van het
vet Het
pen van
alleen d
smeltpun
echter h

„Kru
door W.
te Zwoll
alcoholis
noompati
kruidenn
vruchten
kruid, oc

„Mid
gezonden
onderzoe
balsum
stof. De
0,8006 ei
werden:
spiritus”

Ik behoe
maakt wa
voor het
dige som
ten opzie
dikwijls
patiënt d
handeling
gebruikt
Dit laatst
men reke
schaadt c
ik kreeg
een geloof
dat een k
zonder d
kanker r
geval du
zoover d
goede kar
mij toe o
was even
weest van
die haar
ziekte ze
dat begre
operatie
anders w
en de H
nen; of i
anders w
reerd bel
houden, c
of betere
en dat ik
moest aa
overtuige
op slager
was, kree
helpen!
ziekenhu
winkel in
er met h
kelier va
voorschij
waarop c
handpaln
zalf „mo
gedane p
hielp; or
tegen de
voortgesc
meer da
hoord, G
toch; „m
maanden
bleek zee
reeds vee
te beschr